

Παραπλήσιοι είναι και οι σκοποί που επιδιώκονται και από προγράμματα σπουδών, που σχεδιάζονται για πτυχιούχους Πανεπιστημίων και άλλων Ανωτέρων Ίδρυμάτων που θέλουν να σταδιοδρομήσουν σαν εκπαιδευτικοί στα σχολεία της Α) βαθμίου και Β) βαθμίου Έκπαιδευσεως, με την εξαίρεσι του πρώτου σκοπού, φυσικά, αφού η εξειδίκευση του σπουδαστού έχει γίνει στη Σχολή, που φοίτησε ήδη. Όπως θα δούμε παρακάτω σε μερικά Παιδαγωγικά Κολλέγια άρχισαν να λειτουργούν τμήματα διευθύνσεως και τριευθύνσεως κύκλου σπουδών, για αποφοίτους σχολείων Β) βαθμίου Έκπαιδευσεως, που επιθυμούν να γίνουν καθηγητά Τεχνικών, Μουσικής, Οικοκυρικών, Σωματικής Αγωγής κλπ. Τοῦτο έγινε για να αυξηθῆ ὁ ἀριθμὸς τῶν καθηγητῶν διαφόρων ειδικοτήτων για τὴν κάλυψι τῶν κενῶν καὶ τῶν θέσεων που δημιουργήθηκαν με τὴν επέκτασι τῆς τεχνικῆς καὶ ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδευσεως κατὰ τὰ τελευταία χρόνια. Σε μερικά τέλος Παιδαγωγικά Κολλέγια ὀργανώνονται καὶ λειτουργοῦν ὄλο καὶ περισσότερα τμήματα για τὴν ἐκπαίδευσι Κοινωνικῶν Λειτουργῶν, Ἀρχηγῶν Κέντρων Νεότητος κ.ά. ὑπαλλήλων κοινωνικῶν ἐπιχειρήσεων, ὅπως γίνεται ἐδῶ καὶ λίγα χρόνια π.χ. στὸ Παιδαγωγικὸ Κολλέγιο τοῦ Moray House (Ἐδιμβούργο).

Τὰ 4 μεγαλύτερα Παιδαγωγικά Κολλέγια τῆς Σκωτίας ἀσχολοῦνται καὶ με τὴν ἐπιμόρφωσι τῶν ἐκπαιδευτικῶν που βρίσκονται στὴν ἐνεργὸ ὑπηρεσία — ἢ καὶ ἐκπαιδευτικῶν που εἶχαν φύγει ἀπὸ τὴν ὑπηρεσία καὶ θέλουν νὰ ξαναεργασθοῦν ὡς ἐκπαιδευτικοί — σὲ εἰδικὰ προγράμματα που παρακολουθοῦνται ἀπὸ τοὺς ἐνδιαφερομένους εἴτε στὴ διάρκεια τοῦ διδακτικοῦ ἔτους εἴτε στὸ διάστημα τῶν θερινῶν διακοπῶν. Ὑπάρχουν ἀκόμη καὶ κύκλοι μαθημάτων για ἐκπαιδευτικούς καὶ σπουδαστὰς ἀπὸ τίς χώρες τῆς Κοινοπολιτείας, που ἐπιθυμοῦν νὰ διδάξουν στίς Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίες τῆς χώρας των ἢ νὰ διδάξουν τὴν Ἀγγλικὴν ὡς δευτέρη γλῶσσα στὸν τόπον τους καὶ εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπότροφοι τῆς Κυβερνήσεως τῆς χώρας των ἢ τῆς Βρετανικῆς Κυβερνήσεως.

Ἀπὸ ὅσα εἶπαμε φαίνεται καθαρά ὁ μέγας ρόλος που ἔχουν νὰ ἐκτελέσουν τὰ Παιδαγωγικά Κολλέγια τῆς Σκωτίας. Ἀλλὰ για νὰ καταλάβωμε καλύτερα τὸ ἔργο τῶν Ἰδρυμάτων αὐτῶν ἂς παρακολουθήσωμε ἀπὸ κοντὰ τὴν ὀργάνωσι καὶ λειτουργία μερικῶν ἀπὸ αὐτά. Ἴσως αὐτὸ μᾶς βοηθήσῃ νὰ βγάλωμε καὶ μερικὰ συμπεράσματα χρήσιμα καὶ σὲ μᾶς, που ἐργαζόμαστε στίς Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίες τῆς Πατρίδος μας καὶ σὲ κείνους που ἔχουν τὴν εὐθύνη τῆς ἀναδιοργανώσεως των γενικά. Για τὸ σκοπὸ αὐτὸ διάλεξα τὰ Παιδαγωγικά Κολλέγια τοῦ Moray House (Ἐδιμβούργο) καὶ τοῦ Dundee (στὴν ὁμώνυμη πόλη).

Τὰ Παιδαγωγικά Κολλέγια τοῦ Moray House καὶ τοῦ Dundee

Στὴ Σκωτία λειτουργοῦν σήμερα ἐννέα Παιδαγωγικά Κολλέγια ἀπὸ τὰ ὅποια τὰ παρακάτω 4 δέχονται ἄρρενες καὶ θήλειες σπουδαστὰς:

- 1) Παιδαγωγικὸ Κολλέγιο τοῦ Aberdeen (στὴν πόλι τοῦ Aberdeen),
- 2) Παιδαγωγικὸ Κολλέγιο τοῦ Dundee (στὴν πόλι τοῦ Dundee),
- 3) Παιδαγωγικὸ Κολλέγιο τοῦ Jordanhill (Γλασκώδη) καὶ
- 4) Παιδαγωγικὸ Κολλέγιο τοῦ Moray House (Ἐδιμβούργο).

Τὰ ὑπόλοιπα 5 Παιδαγωγικά Κολλέγια εἶναι μικρότερα καὶ δέχονται μόνο θήλειες, εἶναι δὲ τὰ ἑξῆς:

- 1) Παιδαγωγικὸ Κολλέγιο τοῦ Craiglockhart (Ἐδιμβούργο),
- 2) Παιδαγωγικὸ Κολλέγιο τῆς Notre Dame (Γλασκώδη),
- 3) Παιδαγωγικὸ Κολλέγιο Σωματικῆς Αγωγῆς (Aberdeen),
- 4) Παιδαγωγικὸ Κολλέγιο τοῦ Craigie (στὸ Ayr) καὶ
- 5) Παιδαγωγικὸ Κολλέγιο τοῦ Caledar Park (στὸ Falkirk).

Ὅλα τὰ Παιδαγωγικά Κολλέγια μέχρι τοῦ 1959 ἐδίδαν διπλώματα σὲ διδασκά-

λισσες Α) βαθμίου Έκπαιδύσεως ύστερα από δυό χρόνια έπιτυχοϋς σπουδής και τὰ έλεγαν Κολλέγια Έκπαιδύσεως Training Colleges. Από τοϋ 1960 όμως, πού ο κύκλος σπουδών για τὸ δίπλωμα διδασκαλίσεως Α) βαθμίου Έκπαιδύσεως έγινε τριετής μετωνομάστηκαν σὲ Παιδαγωγικά Κολλέγια (Colleges of Education). (1) Μερικά από τὰ Παιδαγωγικά Κολλέγια είναι αρκετά παλαιά. Τὰ Κολλέγια τοϋ Moray House και τοϋ Dundee πού θὰ εξετάσωμε, έλκουν τὴν ἀρχή τους στήν προσπάθεια τῆς Σκωτίας για τὴ μόρφωση τοϋ λαοϋ. Ἡ σύγχρονη ἱστορία τοϋ Moray House ἀρχίζει τὸ 1817 και τοϋ Κολλεγίου τοϋ Dundee τὸ 1895. Μέχρι τοϋ Ἀκαδημαϊκοϋ έτους 1959-60 παρείχαν διετῆ κύκλο μαθημάτων για τίς σπουδάστριες πού έπιθυμοϋσαν νὰ γίνουν δασκάλες και διάφορα προγράμματα σπουδών μικρότερας διάρκειας για πτυχιούχοϋς Παν)μίων κ.ά. Ἰδρυμάτων, πού ἀπέβλεπαν στήν παιδαγωγική τους κατάρτιση. Λειτουργεῖ ακόμη ἐδῶ και πολλά χρόνια και Σχολή Νηπιαγωγῶν, στήν ὁποία γίνονται δεκτὲς πτυχιούχοϋς δασκάλες για ἐπὶ πλέον σπουδὲς ἐνὸς έτους, ἀν θέλουν νὰ διδάξουν για μερικά χρόνια σὲ Νηπιαγωγεία. Από τοϋ Ἀκαδημ. έτους 1950-61 ὁ κύκλος σπουδῶν για τίς δασκάλες τῆς Α) βαθμίου Έκπαιδύσεως έγινε, ὅπως εἶδαμε, τριετής.

Διοίκησι τῶν Παιδαγωγικῶν Κολλεγίων

Μέχρι τοϋ 1959 τὴν διοίκησι τῶν Παιδαγωγικῶν Κολλεγίων τοϋ Moray House και τοϋ Dundee είχαν στὰ χέρια τους τὰ Ἐπαρχιακά Συμβούλια. Μὲ εἰδικὸ Νόμο τοϋ 1958 τὰ Συμβούλια αὐτὰ ἀντικαταστάθηκαν ἀπὸ τὰ σημερινὰ Διοικητικά Συμβούλια, πού είναι πολυμελέστερα, ἀλλὰ περισσότερο ἀποδοτικά, λόγω τῆς συμμετοχῆς σὲ αὐτὰ πολλῶν και καλῶν ἐνημερωμένων ἐκπαιδευτικῶν. Τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τοϋ Moray House π.χ. έχει πάνω ἀπὸ 30 μέλη, τὰ ἐξῆς: Ἑπτὰ ἐκπαιδευτικοϋς πού ὑπηρετοϋν στήν εὐρύτερη περιοχή πού ἐξυπηρετεῖ τὸ Κολλέγιο (και πού στήν περίπτωσι τοϋ Moray House καλύπτει 5-6 νομοϋς), τέσσερις ἀντιπροσώπους τῆς Συγκλήτου τοϋ Πανεπιστημίου — ὅπωςδῆποτε τὸν καθηγητῆ τῆς Παιδαγωγικῆς και τὸν καθηγητῆ τῆς Ψυχολογίας —, δύο ἀντιπροσώπους τοϋ τοπικοϋ Ἐκπαιδευτικοϋ Συμβουλίου τῆς πόλεως τοϋ Ἐδμβούργου, ἕνα ἐκπρόσωπο τῆς Ἐνώσεως Διευθυντῶν Έκπαιδύσεως τῆς περιοχῆς, τρεῖς ἐκπρόσωπους τοϋ Ἰπουργείου Παιδείας για τὴ Σκωτία, τρεῖς ἐκπρόσωπους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σκωτίας, ἕξι ἀντιπροσώπους τῶν Τοπικῶν Συμβουλίων Διοικήσεως κ.ά. Ἡ θητεία τῶν μελῶν είναι τριετής, παρέχεται ὁμως τὸ δικαίωμα ἐπανεκλογῆς ἢ ἀνανεώσεως τῆς θητείας των ἀναλόγως τῆς περιπτώσεως. Ἐννοεῖται ὅτι τοϋ Διοικητικοϋ Συμβουλίου μετέχει και μάλιστα μὲ πολλά δικαιώματα και ὁ Διευθυντῆς τοϋ Κολλεγίου, και ὁ Διευθυντῆς ἢ οἱ Διευθυνταὶ τῶν ἄλλων Παιδαγωγικῶν Κολλεγίων τῆς πόλεως.

Τὸ Συμβούλιο αὐτὸ διοικεῖ τὸ Κολλέγιο και φροντίζει σὲ στενὴ πάντοτε συνεργασία μὲ τὸν Διευθυντῆ και τὸ προσωπικὸ τοϋ Κολλεγίου για τὴν ἐξασφάλισι τῶν ὀρων καλύτερας ὀργανώσεως και λειτουργίας, μέσα στὰ πλαίσια τῶν νόμων, πού ὁμως παρέχουν ἀρκετὴ ἐλευθερία δράσεως. Τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο, ὕστερα πάντοτε ἀπὸ εἰσήγησι εἰδικῶν Ἐπιτροπῶν (ὑπο-Συμβουλίων) ἀπὸ καθηγητῆς τοϋ Κολλεγίου, πού προβλέπονται ἀπὸ τὴν ἰσχύουσα νομοθεσία, διορίζει και τὸ διδακτικὸ προσωπικὸ τοϋ Κολλεγίου, πού σύμφωνα μὲ τὰ κρατοϋντα στὴ Σκωτία ἀνανεώνεται κάθε τετραετία κατὰ τὸ 1) 3 αὐτοϋ. Σκοπὸς τοϋ μέτρου τούτου είναι ἡ εἰσοδος

(1) Ὅλα τὰ Παιδαγωγικά Κολλέγια διοικοϋνται ἀπὸ Διοικητικά Συμβούλια, πού τὰ περισσότερα μέλη τους είναι ἐκπαιδευτικοί. Ἡ κυρίως εὐθύνη τῆς διευθύνσεως των βαρύνει τὸν Διευθυντῆ τοϋ Κολλεγίου, και τὸ Συμβούλιο Σπουδῶν, πού τὸ ἀποτελοϋν καθηγηταὶ τοϋ Κολλεγίου.

στο Κολλέγιο διαρκῶς νέου αἵματος, πού ἐπιτρέπει στό Ἴδρυμα νά βρῖσκεται σέ μιὰ διαρκή ἐπαφή μέ τήν ζωντανή ἐκπαιδευτική πραγματικότητα καί νά ἐπιλέγη τοὺς καλύτερους ἀπό τοὺς νέους ἐκπαιδευτικούς τῆς χώρας γιά νά προσφέρουν τὸ τάλαντό τους καί τήν πείρα τους στήν καλύτερη κατάρτισι τῶν σπουδαστῶν τοῦ Κολλεγίου καί τῶν ἄλλων ἐκπαιδευτικῶν, πού προσέρχονται κατὰ μεγάλους ἀριθμούς πρὸς ἐπιμόρφωσι.

Ἀνάλογη εἶναι ἡ σύνθεσι καί οἱ ἀρμοδιότητες τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Παιδαγωγικοῦ Κολλεγίου τοῦ Dundee πού καί αὐτὸ ἐξυπηρετεῖ ἀρκετὰ μεγάλη περιοχή.

Τὰ μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου εἶναι ἀναγνωρισμένες προσωπικότητες καί ἀσκοῦν τεράστια ἐπιρροή μέσα στήν κοινωνία. Ἐχουν γιά τὸν λόγο αὐτὸ τὴν δυνατότητα νά ἐξευρίσκουν τοὺς οικονομικοὺς πόρους γιά τὴν ἐπέκτασι τῶν κτηριακῶν ἐγκαταστάσεων τοῦ Κολλεγίου καί τὸν ἐξοπλισμὸ του μέ τὰ πλέον συγχρονισμένα μέσα διδασκαλίας. Χάρις στὰ Συμβούλια αὐτὰ καί τίς προσωπικότητες πού τὰ ἀπαρτίζουν τὸ ἔργο τῶν Παιδαγωγικῶν Κολλεγίων ἔγινε εὐρύτερα γνωστὸ καί ἐκτιμῆθηκε σέ τέτοιο σημεῖο, ὥστε σήμερα ὄλων ἡ προσοχὴ νά εἶναι ἐστραμμένη πρὸς τὰ Ἴδρύματα αὐτά, πού ἀποτελοῦν τὰ κυριώτερα κέντρα παιδαγωγικῆς μαρφώσεως (μαζὶ μέ τίς Πανεπιστημιακὲς Σχολές τῆς Παιδαγωγικῆς) καί ἐνδέχεται σύντομα νά ἐπεκταθοῦν καί σέ κέντρα παροχῆς γενικῆς καί εἰδικῆς μορφώσεως γιά ὄλους, ὅσοι προορίζονται νά διδάξουν σέ σχολεῖα τῆς Α) βαθμίου καί Β) βαθμίου (γενικῆς καί τεχνικῆς) Ἐκπαιδεύσεως. Μὲ δικαιολογημένη λοιπὸν περηφάνεια ὅσοι διδάσκουν στὰ Κολλέγια αὐτὰ δηλώνουν τὴν ιδιότητά τους καί τὴν ἴδια περηφάνεια νοιώθουν καί οἱ ἀπόφοιτοι τῶν Κολλεγίων, καθὼς καί ὅσοι παίρνουν τὴν παιδαγωγικὴ τους μόρφωσι καί ἐπιμόρφωσι σέ αὐτά.

Τὸ Συμβούλιο Σπουδῶν τῶν Κολλεγίων (Board of studies)

Οἱ ἰσχύοντες κανονισμοὶ προβλέπουν τὴν σύστασι καί λειτουργία τοῦ Συμβουλίου Σπουδῶν. Πρόκειται γιά ἓνα Συμβούλιο πού ἀπὸ χρόνια λειτουργοῦσε στό Παιδαγωγικὸ Κολλέγιο τοῦ Moray House καί πού ἀποδείχθηκε ἀξιόλογο ὄργανο γιά τὴν ἀρτία ὀργάνωσι καί λειτουργία τοῦ Κολλεγίου καί πού ἀκριβῶς γιά τὸν λόγο αὐτὸ ἡ Πολιτεία τὸ καθιέρωσε ἐπίσημα, ἀπὸ τοῦ 1958, σέ ὄλα τὰ Παιδαγωγικά Κολλέγια τῆς χώρας. Τὴν λειτουργία τοῦ Συμβουλίου Σπουδῶν ἐγκρίνει, σύμφωνα μέ τοὺς Κανονισμοὺς τοῦ 1958, τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τοῦ Κολλεγίου. Τὸ Συμβούλιο Σπουδαστῶν ἀπαρτίζουν μέλη τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ μέ πρόεδρο τὸν Διευθυντὴ τοῦ Παιδαγωγικοῦ Κολλεγίου. Πρέπει νά σημειωθῇ ἐδῶ, ὅτι ὁ Διευθυντῆς ἐνὸς Παιδαγωγικοῦ Κολλεγίου ἔχει ἀπεριόριστα σχεδὸν δικαιώματα καί γιά τὸν λόγο αὐτὸ πρέπει νά εἶναι ἀνθρωπος μέ προσωπικότητα καί εὐρύτερη πνευματικὴ ἀκτινοβολία. Κατὰ κανόνα ὁμοῦ πάντοτε ὁ Διευθυντῆς συνεργάζεται στενῶτα μέ τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο καί τὸ Συμβούλιο Σπουδῶν, καθὼς καί μέ τοὺς ἐπικεφαλῆς τῶν διαφόρων Τμημάτων (Departments) τοῦ Κολλεγίου καθηγητὰς, τῶν ὁποίων τίς γνώμες καί τίς ἐισηγήσεις λαμβάνει πάντοτε σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν. Οὐσιαστικὲς ἀρμοδιότητες ἔχουν τόσο ὁ Ὑποδιευθυντῆς τοῦ Κολλεγίου καί ὁ Βοηθὸς Διευθυντῆς, ὅσο καί οἱ ἐπικεφαλῆς τῶν διαφόρων Τμημάτων Καθηγηταί.

Μερικὰ ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ Συμβουλίου Σπουδῶν εἶναι ἡ μελέτη τῆς διδακτέας ὕλης τῶν διαφόρων Προγραμμάτων σπουδῶν, συστάσεις γιά τὴν βελτίωσι τῶν Προγραμμάτων αὐτῶν, ὑποδείξεις τρόπων ἀποδοτικῆς λειτουργίας καί διευθύνσεως τῶν Προγραμμάτων αὐτῶν, ἡ παρακολούθησι τῆς ἐφαρμογῆς ἐνιαίου καί σταθεροῦ τρόπου ἐκτιμῆσεως τῆς ἀποδόσεως τῶν σπουδαστῶν στὰ μαθήματα καθὼς ἐπίσης καί τοῦ ἤθους των, ἡ ἐνθάρρυνσι καί προώθησι τῆς ἔρευνας τόσο στὸν παιδαγωγικὸ,

δσο και στον επιστημονικό τομέα κ.ά. Ἀκόμη τὸ Συμβούλιο Σπουδῶν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ σχολιάζη τις Ἐκθέσεις τῶν διαφόρων Συμβουλευτικῶν σωμάτων τοῦ Ἰπουργείου Παιδείας ἢ ἄλλων Ἰπουργείων — δταν σχετίζονται με τὴν ἐκπαίδευση — νὰ παρέχη στὰ Συμβούλια αὐτὰ στοιχεῖα διευκολύοντα τὸ ἔργο τους κλπ. Παράδειγμα λ.χ. ἔχομε τὴν ἐπίσημη ἐπίσκεψι πού ὁ λόρδος Robbins, Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου Robbins (Robbins Committee) πού συνεστήθη τὸ 1961 καὶ μέλη τοῦ Συμβουλίου αὐτοῦ πραγματοποίησαν στὸ Παιδαγωγικὸ Κολλέγιο τοῦ Moray House γιὰ νὰ συζητήσουν προβλήματα σχετικά με τὴν Ἀνωτάτη Ἐκπαίδευση στὴ Μεγάλη Βρετανία. Στὴν οὐσία δηλαδὴ τὰ Συμβούλια τῶν Σπουδῶν τῶν Παιδαγωγικῶν Κολλεγίων ἀποτελοῦν ὄργανα, πού πολὺ τὰ ὑπολογίζει τὸ Ἰπουργεῖο Παιδείας, προκειμένου νὰ ἐπιφέρη διαφορὲς μεταβολές στὰ Προγράμματα Σπουδῶν ἢ τὴν καθόλου ὀργάνωσι καὶ λειτουργία τῶν Παιδαγωγικῶν Κολλεγίων. Ἔτσι τὸ Συμβούλιο Σπουδῶν τοῦ Παιδαγωγικοῦ Κολλεγίου τοῦ Moray House γιὰ νὰ αναφέρωμε ἓνα ἀκόμη παράδειγμα, ἐξέτασε τις προτάσεις πού περιείχε ἓνα ὑπόμνημα τοῦ Ἰπουργείου Παιδείας τῆς Σκωτίας γιὰ τὴν ἀναδιοργάνωσι τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν διδασκάλων γενικὰ καὶ ἔκαμε ὠρισμένες ὑποδείξεις πρὸς τὸ Ἰπουργεῖο, πού μελετήθηκαν με εὐμένεια ἀπὸ τις ἀρμόδιες Ἰπηρεσίες τοῦ Ἰπουργείου καὶ ἔγιναν στὸ μεγαλύτερο μέρος τους ἀποδεκτές. Δὲν πρέπει πάντως νὰ νομισθῇ δτι τὸ Συμβούλιο Σπουδῶν τοῦ Κολλεγίου μπορεῖ μόνο νὰ προβῇ σὲ οὐσιώδεις μεταρρυθμίσεις, γιὰτι δεσμεύεται ἀπὸ τοὺς σχετικούς κανονισμοὺς ἐκπαιδεύσεως λειτουργῶν Α) βαθμίου Ἐκπαιδεύσεως.

Καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος γιὰ τὸ Συμβούλιο Σπουδῶν τοῦ Κολλεγίου τοῦ Moray House, ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ ἀναφερθῶ ἐνδεικτικὰ σὲ μερικὲς ἀπὸ τις δραστηριότητές του καὶ στὸν ἐρευνητικὸ τομέα. Στὰ τελευταῖα χρόνια ὑπὸ τὴν προσωπικὴ καθοδήγησι καὶ ἐποπτεία τῶν καθηγητῶν τοῦ Κολλεγίου οἱ σπουδασταὶ πραγματοποίησαν ἀνασκαφές σὲ ἓνα προάστειο τοῦ Ἐδιμβούργου, τὸ Cramont. Τὸ Συμβούλιο ἀσχολήθηκε συστηματικὰ καὶ με τὴν ἐπισκόπησι τοῦ ὕλικου γιὰ τὴν διδασκαλία τοῦ μαθήματος τῆς Ἀριθμητικῆς σύμφωνα με τὴ μέθοδο Cuisenaire, καθὼς καὶ με τὴν μελέτη τῶν μέσων γιὰ τὴν ἀποδοτικώτερη διδασκαλία τῆς Ἀγγλικῆς (μητρικῆς) γλώσσας με βάσι τὰ τελευταῖα δεδομένα τῆς γλωσσολογικῆς ἐπιστήμης. Ἀρκετὲς ἐρευνες γίνονται καὶ στὸν τομέα τῆς Ψυχολογίας τοῦ παιδιοῦ. Περισσότερα γιὰ τὴ δρᾶσι τοῦ Συμβουλίου Σπουδῶν θὰ λεχθοῦν στὰ κεφάλαια, ὅπου ἐξετάζεται ἡ ἐργασία τῶν διαφόρων Τμημάτων (Departments) τοῦ Κολλεγίου.

Τὸ προσωπικὸ τῶν παιδαγωγικῶν κολλεγίων

Στὰ Παιδαγωγικὰ Κολλέγια διδάσκουν πολλοὶ ἀξιόλογοι ἐκπαιδευτικοί. Ἀρκετοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ὕστερα ἀπὸ γόνιμη ἐργασία στὰ Κολλέγια συνεχίζουν τὴν ἐκπαιδευτικὴ τους σταδιοδρομία στὰ Πανεπιστήμια. Μερικοὶ διδάσκουν ταυτόχρονα στὸ Κολλέγιο καὶ τὸ Πανεπιστήμιο, ἀν ὑπάρχη τέτοιο στὴν ἔδρα τοῦ Κολλεγίου. Ἡ ἐπιλογή τῶν καθηγητῶν γίνεται με μεγάλη προσοχή ἀπὸ εἰδικὰ Συμβούλια, πού μελετοῦν τοὺς φακέλους τῶν ὑποψηφίων καὶ κατόπιν τοὺς καλοῦν ἀπαραιτήτως σὲ ἀτομικὴ συνέντευξι γιὰ νὰ σχηματίσουν μιὰ ὅσο γίνεται πιὸ ἀντικειμενικὴ γνώμη γιὰ τὴν προσωπικότητα καὶ τις ἱκανότητές τους. Συνολικὰ γίνονται 3 συνεντεύξεις, μιὰ με τὸν καθηγητὴ τοῦ μαθήματος στὸ Τμῆμα τοῦ ὁποίου πρόκειται νὰ ἐργασθῇ ὁ ὑποψήφιος, μιὰ με τὸν Ἰποδιευθυντὴ τοῦ Κολλεγίου καὶ μιὰ τρίτη με τὸν Διευθυντὴ. Ὁ προκρινόμενος προσλαμβάνεται με τετραετὴ σύμβασι. Ὅσοι δείχνουν ἰδιαίτερες ἱκανότητες καὶ ζήλο στὴν ἐργασία τους εἶναι δυνατὸ νὰ παραμείνουν, ἀν τὸ θελήσουν, ἐπὶ μακρύτερο χρονικὸ διάστημα ἢ γιὰ πάντα στὸ Κολλέγιο. Στὰ Παιδαγωγικὰ Κολλέγια τοῦ Moray House καὶ τοῦ Dundee πού ἐπισκέφθηκα ὕστερα ἀπὸ 8 χρόνια γιὰ δεύτερη φορά, εἶδα με χαρὰ μου μερικοὺς παλαιοὺς καθηγητάς, ὅπως καὶ ἀρκετοὺς νέους, γεμάτους ἐνθουσιασμὸ καὶ ὄρεξι γιὰ δημιουργικὴ ἐργασία.

Όπως θα φανή και από τον πίνακα προσωπικού, που παραθέτω πιο κάτω, οι διδάσκοντες είναι άνθρωποι εξειδικευμένοι (Specialists) και διδάσκουν κατά κανόνα μονάχα ένα μάθημα — ή κλάδο μαθήματος. Κι' αυτό γίνεται για δυο κυρίως λόγους: α) για να είναι ή διδασκαλία τους άψογη από άποψη περιεχομένου και μορφής (μεθόδου) και β) για να θεραπεύεται ουσιαστικά και με κάθε δυνατή επιμέλεια και ή επιστήμη, που υπηρετούν. Οι διδάσκοντες δηλ. στα Κολλέγια δεν περιορίζονται στην μετάδοσι μόνο των γνώσεων και των πορισμάτων άλλων επιστημόνων, αλλά προχωρούν και οι ίδιοι στην έρευνα — έστω και περιορισμένη εξ αιτίας της καθημερινής διδακτικής των εργασίας — έχοντας την συμπαράστασι των άλλων συναδέλφων τους και φυσικά και του Συμβουλίου Σπουδών του Κολλεγίου των. Περιττό να τονίσω, ότι όλοι τους είναι πτυχιούχοι Πανεπιστημίων ή αντίστοιχων Άνωτέρων και Άνωτάτων Σχολών στον κλάδο της ειδικότητός των. Οι περισσότεροι μάλιστα έχουν περισσότερα από ένα πτυχία, αρκετοί δέ και διδακτορικό πτυχίο.

Άναφορικά με τη βαθμολογική εξέλιξι του διδακτικού προσωπικού τονίζομε ότι μέχρι του Άκαδημαϊκού Έτους 1962-63 υπήρχαν έξι βαθμοί:

- 1) Τοῦ Διευθυντοῦ (Principal),
- 2) Τοῦ Ὑποδιευθυντοῦ (Vice-Principal),
- 3) Τοῦ Βοηθοῦ Διευθυντοῦ (Assistant Principal),
- 4) Τοῦ Διευθυντοῦ Καθηγητοῦ (Principal Lecturer),
- 5) Τοῦ Πρωτοβαθμίου Καθηγητοῦ (Lecturer), για να χρησιμοποιήσω τὸν ἀνάλογο δικό μας ὄρο καὶ
- 6) Τοῦ ἀπλοῦ Καθηγητοῦ (Tutor).

Ἀπὸ τοῦ Ἄκαδ. ἔτους 1963-64 δημιουργήθηκε καὶ ἕνας ἐνδιάμεσος βαθμὸς μεταξύ τοῦ 4ου καὶ τοῦ 5ου, ὁ βαθμὸς τοῦ Βοηθοῦ Καθηγητοῦ ὅπως θὰ λέγαμε (Senior Lecturer), για να δίνονται εὐκαιρίες βαθμολογικῆς ἐξελίξεως σὲ ὄσους υπηρετοῦν στὰ Κολλέγια, ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀύξεισι τοῦ προσωπικοῦ, ποὺ ἐπεβλήθηκε ἀπὸ τὴν προσθήκη τοῦ 3ου ἔτους σπουδῶν στὰ Παιδαγωγικὰ Κολλέγια, ἀπὸ τὴν ἐπέκτασι τῶν Προγραμμάτων σπουδῶν καὶ τὴν ἀξιέπαινη προσπάθεια τοῦ περιορισμοῦ τῆς διδασκαλίας σὲ μικρὲς ομάδες σπουδαστῶν ἀντὶ τῶν πολυπληθῶν τάξεων, σὲ ὄση ἔκτασι εἶναι τοῦτο δυνατό.

Ἄξιζει ἀκόμη να σημειωθῆ ὅτι ὁ μισθὸς τῶν διδασκόντων στὰ Παιδαγωγικὰ Κολλέγια εἶναι ἀισθητὰ μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν μισθὸ ποὺ παίρνουν οἱ σὺνάδελφοί τους τῆς Α) βαθμίου καὶ Β) βαθμίου Ἐκπαιδεύσεως, ποὺ ἔχουν τὰ ἴδια προσόντα καὶ χρόνια υπηρεσίας. Ὁ μισθὸς μάλιστα τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Παιδαγωγικοῦ Κολλεγίου εἶναι καὶ κατὰ τι μεγαλύτερος καὶ ἀπὸ τὸν μισθὸ τοῦ Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου.

Ἡ σύνθεσι τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ τῶν Παιδαγωγικῶν Κολλεγίων τοῦ Moray House καὶ τοῦ Dundee δίδεται στὸν ἀκόλουθο πίνακα κατὰ εἰλικότητα καὶ ἀριθμὸ διδασκόντων: (Ἄκαδ. ἔτ. 1965-66):

	Moray House	Dundee
Διευθυντῆς Κολλεγίου	1	1
Ὑποδιευθυντῆς	1	1
Κοσμητῶν Θηλέων	1	1
Βοηθὸς Διευθυντοῦ	1	—
Διευθυντῆς Καθηγητῆς ἐπὶ τῶν μεθόδων	1	1
Καθηγηταὶ Διδακτικῆς	17	10
Καθηγηταὶ Παιδαγωγικῆς - Ψυχολογίας	16	8

Καθηγηται Τεχνικῶν (διαφόρων ειδικοτήτων)	15	9
Καθηγηται Τεχνολογίας	2	4
Καθηγηται Σχολικῆς Ὑγιεινῆς	2	1
Καθηγηται Ὀρθοπεδικῶν	5	2
Καθηγηται Ἱστορίας	5	3
Καθηγηται Γεωγραφίας	5	3
Καθηγηται Μαθηματικῶν	5	2
Καθηγηται Φυσικῶν Ἐπιστημῶν καὶ Γεωπονίας	7	6
Καθηγηται Οἰκονομικῶν μαθημάτων	1	1
Καθηγηται Κοινωνιολογίας	4	—
Καθηγηται Ἀγωγῆς τοῦ Λόγου (ὀρθοφωνίας, ἀπαγγελίας κλπ.)	6	2
Καθηγηται Γυμναστικῆς	7	3
Καθηγηται Μουσικῆς (Ἐνοργάνου — Ὀδικῆς)	4	5
Καθηγηται Ἀγγλικῆς γλώσσας καὶ λογοτεχνίας	9	4
Καθηγηται Ξένων Γλωσσῶν	9	1

Στὸ διδακτικὸ προσωπικὸ πρέπει νὰ ὑπολογισθοῦν ἀκόμη α) ὁ Διευθυντῆς τοῦ Πειραματικῆς — δηλ. τοῦ Προτύπου — Σχολείου τοῦ Κολλεγίου, β) ἡ Διευθύντρια τοῦ Προπαρασκευαστικοῦ Τμήματος — δηλαδή τῶν δύο πρώτων τάξεων — τοῦ Δημοτικῆς Σχολείου τοῦ Προτύπου καὶ γ) ἡ Διευθύντρια τοῦ Προτύπου Νηπιαγωγείου τοῦ Κολλεγίου, γιατί καὶ οἱ τρεῖς τοὺς διδάσκουν στὸ Κολλέγιο μαθήματα τῆς ειδικότητός των, δηλ. μεθόδους διδασκαλίας καὶ Ψυχολογία τοῦ παιδιοῦ τῶν ἀντιστοιχῶν ἡλικιῶν.

Ἀπὸ τοὺς παραπάνω καθηγητὰς 99 ἀποτελοῦν τὸ μόνιμο προσωπικὸ τοῦ Κολλεγίου τοῦ Moray House, καὶ 70 τοῦ Κολλεγίου τοῦ Dundee. Οἱ ἄλλοι εἶναι καθηγητὰς ἄλλων ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων (Τεχνικῶν Κολλεγίων, Σχολῶν Κοινωνικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Σπουδῶν κλπ.) ποὺ διδάσκουν καὶ στὸ Κολλέγιο μὲ ἐπιμίσθιο. Γιὰ ὠρισμένες ειδικότητες ἔχει προκηρυχθῆ διαγωνισμός, προβλέπεται δὲ ἡ πάρα πέρα αὐξηση τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ ἐφέτος καὶ στὰ προσεχῆ ἔτη. Ὁ λόγος εἶναι ὅτι ἡ σημερινὴ ἐκπαιδευτικὴ πολιτικὴ στὴν Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ ἀποβλέπει στὴν αὐξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν Α) βαθμοῦ καὶ Β) βαθμοῦ Ἐκπαιδεύσεως καὶ τὴν τακτικὴ ἐνημέρωσι καὶ συνεχῆ ἐπιμόρφωσι τῶν ἐκπαιδευτικῶν. Ἄλλοι λόγοι εἶναι αὐτοὶ ποὺ ἀναφέραμε πρὶν ἄνω, δηλ. ἡ αὐξηση τῶν ἐτῶν σπουδῶν ἀπὸ δύο σὲ τρία καὶ ἡ προσπάθεια νὰ ἀλλάξη ὅσο γίνεται τὸ σύστημα διδασκαλίας σὲ ὄφελος τῆς διαλογικῆς μορφῆς διδασκαλίας καὶ τῆς φροντιστηριακῆς ἐργασίας. Γιὰ νὰ γίνῃ πρὶν κατανοητὸ ὅτι λέγω ἀναφέρω ὅτι στὸ Παιδαγωγικὸ Κολλέγιο τοῦ Dundee π.χ., ποὺ ἡ Α' τάξη ἔχει 200 σπουδάστριες ἡ κατανομή τους ἔχει γίνῃ σὲ 10 τμήματα (ὅπως φαίνεται καὶ στὸ Ὁρολόγιο Πρόγραμμα ποὺ παραθέτω στὸ σχετικὸ κεφάλαιο παρακάτω); καὶ τὸ ἴδιο ἔχει γίνῃ μὲ τίς ἄλλες τάξεις. Σὲ πολλές μάλιστα περιπτώσεις ἡ ἐργασία τῶν διδασκόντων προχωρεῖ τόσο, ὥστε νὰ διατίθεται σημαντικὸς χρόνος καὶ γιὰ προσωπικὴ ἐπαφὴ τοῦ κάθε σπουδαστοῦ ἢ σπουδαστρίας μὲ ἓνα ἢ καὶ περισσότερους καθηγητὰς, ἀνάλογα μὲ τὸ εἶδος τῶν ἐργασιῶν ποὺ κάθε σπουδαστῆς ἔχει νὰ παρουσιάσῃ στὴν ὁμάδα του.

Τέλος στὸ προσωπικὸ τοῦ Παιδαγωγικοῦ Κολλεγίου πρέπει νὰ ὑπολογισθοῦν: α) ὁ Διευθυντῆς τῆς Βιβλιοθήκης μὲ τοὺς βοηθοὺς του, τοὺς βιβλιοθηκάρους καὶ τοὺς γραμματεῖς τῆς Βιβλιοθήκης, β) ὁ Διευθυντῆς τοῦ Γραφείου Διοικήσεως μὲ τίς δακτυλογράφους καὶ τοὺς γραμματεῖς, καὶ γ) τὸ κατώτερο προσωπικὸ (καθαρίστριες, φύλακες, μάγειροι κλπ.) ποὺ ποικίλλουν σὲ ἀριθμὸ ἀνάλογα μὲ τὸ μέγεθος τοῦ Κολλεγίου καὶ τὸ πλῆθος τῶν παρεχομένων προγραμμάτων σπουδῶν.

Πρὶν κλείσω τὸ κεφάλαιο αὐτὸ θὰ ἤθελα νὰ ἀναφερθῶ ἐνδεικτικὰ καὶ σὲ μερικές ἐκπαιδευτικὲς ὑπηρεσίες ποὺ προσφέρουν π.χ. οἱ διδάσκοντες καὶ διευθύνοντες

τὸ Παιδαγωγικὸ Κολλέγιο τοῦ Moray House, γιὰ νὰ σχηματίσωμε μιά πληρέστερη ἰδέα τῶν δραστηριοτήτων ἐνὸς Κολλεγίου ἀλλὰ καὶ τῆς ποιότητος τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ του. Τὶς πληροφορίες αὐτές, ποὺ μοῦ ἔδωσε ὁ ἴδιος ὁ Διευθυντὴς τοῦ Κολλεγίου, καὶ ἄλλοτε καθηγητὴς μου στὸ Πανεπιστήμιον Ἐδιμβούργου δόκτωρ Inglis, μπορεῖ ὁ ἐνδιαφερόμενος νὰ εἶρῃ καὶ στὸ εἰδικὸ ἐντυπο ποὺ ἀναφέραμε στὰ πεπραγμένα τοῦ Κολλεγίου κατὰ τὴν τριετία 1961-64 (Second Triennial Report, σ. 14 κ.έ.). Περισσότερα ἀπὸ 25 μέλη τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ τοῦ Κολλεγίου προσφέρουν τὶς ὑπηρεσίες τους σὰν εἰδικοί σὲ πολλοὺς ἐκπαιδευτικούς ὀργανισμούς:

Ὁ Διευθυντὴς π.χ. τοῦ Κολλεγίου πῆρε μέρος σὰν ἀρχηγὸς τῆς ομάδος τῶν ἐκπαιδευτικῶν τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας στὸ Συνέδριον τῶν χωρῶν τῆς Κοινοπολιτείας ποὺ ἔγινε στὸ κέο Δελχί τὸ 1962 ποὺ ἀσχολήθηκε μὲ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν δασκάλων. Στὴν τριετία 1961-1964 ἐξακολούθησε νὰ εἶναι μέλος τοῦ Συμβουλίου Ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ «The British Journal of Educational Studies» καὶ τῶν Συμβουλίων Σχολικῶν Ραδιοφωνικῶν Ἐκπομπῶν γιὰ τὰ σχολεῖα τῆς Σκωτίας καὶ τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου. Ἦταν ἀκόμη μέλος σὲ πολλὰ ἄλλα Συμβούλια, ὅπως στὸ Συμβουλευτικὸ Σῶμα τῆς Ἐκπαιδεύσεως γιὰ τὴ Σκωτία, στὸ Συμβούλιον τῶν Ὑπηρεσιῶν Νεότητος τῆς Σκωτίας καὶ Πρόεδρος τοῦ Σκωτικοῦ Συνδέσμου γιὰ τὴν ἐκπαίδευσιν Ἡγητόρων. Χρησιμοποιήθηκε ἀκόμη ἀπὸ τὸ Βρετανικὸ Συμβούλιον γιὰ μιὰ σειρά διαλέξεων στὴν Αἴγυπτον, τὴν Ἰορδανίαν, τὸ Ἰράκ, τὸν Λίβανον καὶ τελείωσε τὴν ὑπηρεσίαν του αὐτὴ μὲ τὴν ἀνάληψιν διδασκαλίας γιὰ ἕνα χρονικὸ διάστημα στὸ Τμῆμα Παιδαγωγικῆς τοῦ Ἀμερικανικοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βηρυττοῦ, τὸ 1964.

Ὁ Ὑποδιευθυντὴς τοῦ Κολλεγίου παρέχει τὶς ὑπηρεσίες του καὶ στὸ Συμβούλιον ποὺ διαχειρίζεται τὶς ἐπιχορηγήσεις τοῦ Πανεπιστημίου γιὰ τὴν προμήθειαν τῶν τελειότερων ἐποπτικῶν (ὁπτικο-ἀκουστικῶν) μέσων διδασκαλίας καὶ ἐπισκέφθηκε διάφορα κέντρα στὴ Γερμανίαν, ὅπου τὰ μέσα αὐτὰ χρησιμοποιοῦνται εὐρύτατα. Βρίσκεται σὲ ἐπαφὴ καὶ μὲ ὅλα τὰ Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικὰ Ἰδρύματα τῆς Σκωτίας, τόσο γιὰ νὰ ἐνημερώνεται πάνω στὴν ἐργασία τους μὲ τὰ ἐποπτικὰ μέσα διδασκαλίας ποὺ χρησιμοποιοῦν καὶ γιὰ νὰ δίνῃ τὶς συμβουλές του κάθε ποῦ τοῦ ζητοῦνται σὰν ὁ πιὸ εἰδικὸς στὴν Σκωτία στὰ θέματα αὐτά.

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς διδάσκοντες ἔχουν ὀρισθῆ ἐπίσημα ἐξωτερικοὶ ἐξετασταὶ (External Examiners) σὲ ἄλλα Παιδαγωγικὰ Κολλέγια τῆς Σκωτίας καὶ Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίες (Training Colleges) τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ἰρλανδίας. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους καθηγητὰς ἔχουν ἀναλάβει ἐξω ἀπὸ τὸ Κολλέγιον ὑπηρεσίες στὸν κύκλον τῆς εἰδικότητός τους, τόσο στὸ ἐσωτερικὸ ὅσο καὶ στὸ ἐξωτερικὸ, ὅπως οἱ Διευθυνταὶ τῶν Τμημάτων (Departments Συγχρόνων Σπουδῶν, Ἀγγλικῆς, Μεθόδων (Διδακτικῆς), Ἱστορίας, Γυμναστικῆς, Τεχνικῶν μαθημάτων, Γεωγραφίας, Ψυχολογίας Φυσικῶν Ἐπιστημῶν κλπ. κλπ. Ὅλα αὐτὰ δείχνουν ὅτι τὸ προσωπικὸν τοῦ Κολλεγίου τοῦ Moray House προσφέρει ἀφθονες καὶ οὐσιαστικὰς ὑπηρεσίες ἐκπαιδευτικῆς μορφῆς. Τελειῶν ἄναφερόμενος στὸν Διευθυντὴ Καθηγητὴ τοῦ Τμήματος Ὀρθοσκευτικῆς Ἀγωγῆς, ποὺ ἦταν μέλος στὸ Παγκόσμιον Συνέδριον Χριστιανικῆς Ἀγωγῆς τοῦ Belfast τῆς Β. Ἰρλανδίας (1962), εἶναι μέλος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Βρετανικοῦ Συμβουλίου Ἐκκλησιαστικῶν, μέλος τοῦ Εἰδικοῦ Συμβουλίου τοῦ Συνδέσμου τῶν Σκωτικῶν Συμβουλίων γιὰ τὴν Ὀρθοσκευτικὴ Ἀγωγή καὶ ἔχει τὴν εὐθύνη τῆς ἀναθεωρήσεως τῆς διδακτέας ὕλης τοῦ μαθήματος τῶν Ὀρθοσκευτικῶν στὸ Ἀναλυτικὸ Πρόγραμμα τῶν Δημοτικῶν Σχολείων τῆς Σκωτίας.

Διαδικασία εἰσαγωγῆς στὰ Παιδαγωγικὰ Κολλέγια

Γιὰ νὰ γίνῃ κανεὶς δεκτὸς σὲ ἕνα ὁποιοδήποτε κύκλον σπουδῶν, ποὺ ὀδηγεῖ στὴν ἀπόκτησιν ἐκπαιδευτικοῦ τίτλου (διπλώματος, πιστοποιητικοῦ κλπ.) πρέπει νὰ ὑπο-

βάλη σχετική αίτησι πρὸς τὸν Διευθυντὴ τοῦ Κολλεγίου μέσα σὲ ὠρισμένη προθεσμία. Ἡ διεύθυνσι τοῦ Κολλεγίου ἔχει τὸ δικαίωμα περιορισμοῦ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν εἰσακτέων, ἂν ἕνας τέτοιος περιορισμὸς κριθῆ σκόπιμος.

Οἱ ὑποψήφιοι περνοῦν, ὅπως καὶ σὲ μᾶς, ἀπὸ ἰατρικὴ ἐξέτασι γιὰ νὰ διαπιστωθῆ ἡ ὑγεία, ἀρτιμέλεια καὶ σωματικὴ καταλληλότητά τους πού γίνεται ἀπὸ γιατρὸ ὀριζόμενον ἐπίσημα ἀπὸ τὸ Κράτος καὶ προκειμένου γιὰ τὴ Σκωτία ἀπὸ τὸ Ἐκπαιδευτικὸ Συμβούλιο τῆς Σκωτίας. Ὁ κατάλογος τῶν ἐξεταστῶν γιατρῶν παρέχεται στοὺς ὑποψηφίους μὲν ὑποβάλλουν τὴν αἴτησί τους. Οἱ Σχολιάτροι ἐξετάζουν τοὺς ὑποψηφίους ἐντελῶς δωρεάν, ὡσὰν δὲν τοὺς γεννιέται κάποια ὑποψία ὡς πρὸς τὴν ὑγεία τοῦ ὑποψηφίου τὸν παραπέμπουν σὲ ἀκτινολογικὴ ἐξέτασι, σὲ κρατικὸν γιατρὸ τῆς περιοχῆς. Σοβαρὰ ἐλαττώματα στὶς αἰσθήσεις ὄρασεως καὶ ἀκοῆς ἀποτελοῦν ἐμπόδιο στὴν εἰσαγωγή τοῦ ὑποψηφίου στὸ Κολλέγιο. Κάθε ὑποψήφιος πρέπει νὰ φέρῃ καὶ πρόσφατη ἀκτινογραφία θώρακος μὲ ἐκθεσι τοῦ ἀκτινολόγου. Ἡ ἀκτινογραφία θώρακος εἶναι ὑποχρεωτικὴ καὶ γιὰ τοὺς σπουδαστὰς καὶ ὑποβάλλεται στὴν ἀρχὴ κάθε Ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους. Ὅταν οἱ ὑποψήφιοι ἀποφοιτοῦν ἀπὸ τὸ Κολλέγιο πρέπει νὰ ἔχουν καὶ εἰδικὴ ἐκθεσι τοῦ σχολιάτρου, ἂν θέλουν νὰ ἀναγνωρισθοῦν ἐπίσημα ἱκανοὶ νὰ διδάξουν σὲ σχολεῖα.

Τὰ προσόντα γιὰ τὴν εἰσαγωγή ἐνὸς ὑποψηφίου στὸ Κολλέγιο καθορίζονται ἀπὸ τοὺς ἰσχύοντες κανονισμοὺς. Ἔτσι ἡ ὑποψηφία π.χ. πού θέλει νὰ πάρῃ δίπλωμα δασκάλας πρέπει νὰ ἔχη:

1) Ἀκαδημαϊκὸ Ἀπολυτήριον, ἀπὸ ἐκεῖνα πού δίδονται στοὺς τελειοφοίτους τῆς χώρας, ὅταν περάσουν τίς σχετικὰς ἐξετάσεις, ἢ ἀνάλογο πιστοποιητικὸν, πού νὰ φανερώνη τὴν ἐπιτυχὴ ἀποπεράτωσι τῶν γυμνασιακῶν τῆς σπουδῶν. Τὸ σύστημα χορηγήσεως Ἀκαδημαϊκοῦ Ἀπολυτηρίου στὴ Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ δὲν εἶναι ἀκριβῶς τὸ ἴδιον μὲ τὸ δικό μας! Ἐκεῖ ἡ ἐξέτασι γίνεται κατὰ διάφορα χρονικὰ διαστήματα ὅσο οἱ μαθηταὶ φοιτοῦν στὰ Γυμνάσια, καὶ στὴ προτελευταία καὶ στὴν τελευταία τάξι, ἀνάλογα μὲ τὸ πού ἐπιδιώκει ἢ ἐπιθυμεῖ νὰ συνεχίση τίς ἀκαδημαϊκὰς τῆς σπουδῆς ὁ ὑποψήφιος. Ἔτσι βλέπομε π.χ. μερικοὺς πού δὲν ἐνδιαφέρονται γιὰ «ἄριστα» στὰ Μαθηματικὰ νὰ δίνουν ἐξετάσεις στὰ τέλος τῆς προτελευταίας γυμνασιακῆς τάξεως, ἐνῶ ὅσοι πηγαίνουν γιὰ ἄριστα στὸ τέλος τῶν γυμνασιακῶν τῶν σπουδῶν. Τὸ σχετικὸ πιστοποιητικὸν δίδεται γιὰ κάθε μάθημα χωριστὰ καὶ ὁ ὑποψήφιος ὑποβάλλει στὴ Σχολὴ τῆς προτιμήσεώς του τὰ πιστοποιητικὰ πού αὐτὴ ἀπαιτεῖ.

Στὴν περίπτωσι τῶν ὑποψηφίων πού θέλουν νὰ πάρουν Δίπλωμα δημοδιδασκαλίας τὰ ὑποβαλλόμενα πιστοποιητικὰ πρέπει νὰ φανερώνουν:

α) Ἄριστα σὲ 4 μαθήματα ἢ

β) Ἄριστα σὲ 3 μαθήματα καὶ λίαν καλῶς ἢ καλῶς σὲ ἄλλα δύο, ἢ

γ) Ἄριστα σὲ 2 μαθήματα καὶ λίαν καλῶς ἢ καλῶς σὲ ἄλλα τρία, ὑπὸ τὸν

ὄρο ὅτι ἡ ὑποψηφία θὰ ἔχη ἄριστα στὸ μάθημα τῶν Ἀγγλικῶν (δηλ. στὴ μητρικὴ τῆς γλῶσσαι) καὶ καλῶς τουλάχιστον στὴν Ἀριθμητικὴ ἢ τὰ Μαθηματικὰ.

Στὴν πραγματικότητι ὅμως οἱ ὑποψήφιοι πού τελικὰ γίνονται δεκτὲς ἔχουν καλύτερη βαθμολογία, πού δὲν ὑπολείπεται, στὶς περισσότερες τῶν περιπτώσεων τουλάχιστον, ἀπὸ τὴν βαθμολογία ἐκείνων πού γίνονται δεκτοὶ στὰ Πανεπιστήμια. Κι' αὐτὸ γίνεται γιὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ὑποψηφίων εἶναι αἰσθητὰ μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν τῶν εἰσακτέων στὰ περισσότερα τῶν Παιδαγωγικῶν Κολλεγίων τῆς χώρας.

Οἱ ὑποψήφιοι πρέπει νὰ συμπληρῶνουν τὸ 17ο ἔτος τὸν Ὀκτώβριον τοῦ ἔτους πού ὑποβάλλουν τὴν αἴτησι, διαφορετικὰ δὲν γίνονται δεκτὲς. Αὐτὸ ὅπως μοῦ εἶπαν γίνεται γιὰ τὸ πιστεύουν ὅτι οἱ ὑποψήφιοι πρέπει νὰ ἔχουν σχετικὴ ὠριμότητα, ὥστε νὰ μποροῦν νὰ παρακολουθοῦν χωρὶς δυσκολία τὰ μαθήματα. Ἀνάλογες ἐπιδόσεις πρέπει νὰ ἔχουν καὶ οἱ ὑποψήφιοι πού ἔχουν κλείσει τὸ 23ο ἔτος τῆς ἡλικίας τους. Ἐπάρχει πάντως κάποτε ἡ δυνατότητα γιὰ τίς ὑποψήφιοις ἄνω τοῦ 23ου ἔτους νὰ

γίνουν δεκτές και όταν έχουν «άριστα» σε ένα μόνο μάθημα, αλλά στην πράξι τούτο είναι πολύ σπάνιο.

Τά σχετικά πιστοποιητικά υποβάλλονται τὸ βραδύτερο ὡς τὶς 15 Σεπτεμβρίου. Ἄλλὰ τὰ προσόντα αὐτὰ δὲν ἀρκοῦν γιὰ τὴν εἰσαγωγή μιᾶς ὑποψηφίας στὸ Κολλέγιο. Πρέπει αὐτὴ νὰ ἔχη καὶ τὸ ἥθος, πού τὸ μελλοντικὸ τῆς ἔργο ἀπαιτεῖ. Τὸ ποιὸν τῆς ὑποψηφίας ἐνδιαφέρει πάρα πολὺ, ἐλέγχεται δὲ κατὰ ποικίλους τρόπους. Ἡ ὑποψηφία καλεῖται νὰ δώσει ἓνα εἶδος βιογραφικοῦ σημειώματος, πού ὁμοίως δὲν ὑπολογίζεται καὶ πολὺ, γιὰτὶ εἶναι στοιχεῖο πού προέρχεται ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν ἐνδιαφερομένη. Καλεῖται λοιπὸν νὰ ὑποδείξῃ καὶ μερικὰ πρόσωπα ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἡ Διευθύνσι τοῦ Κολλεγίου ζητεῖ πληροφορίες καὶ νὰ περάσῃ καὶ ἀπὸ συνέντευξι μὲ ἓναν ἀπὸ τοὺς καθηγητὰς τοῦ Κολλεγίου. Στὴν συνέντευξι αὐτὴ δίδεται ἡ εὐκαιρία στὸν ἐξεταστὴ καθηγητὴ νὰ σχηματίσῃ μιὰ ἰδέα γιὰ τὴν προσωπικότητα τῆς ἐξεταζομένης καὶ νὰ ἐπιβεβαιώσῃ ἢ νὰ ἀπορρίψῃ μερικὲς ἀπὸ τὶς πληροφορίες πού συγκέντρωσε γι' αὐτὴν ἀπὸ ἄλλες πηγές καὶ τὸ περιληπτικὸ σημείωμα τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ σχολείου ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἀποφοίτησε. Σὲ ὠρισμένες περιπτώσεις ἡ ὑποψηφία γίνεται δεκτὴ σὲ συνέντευξι καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Διευθυντὴ, ὅταν ὁ ἐξεταστὴς καθηγητὴς τὸ κρίνῃ ἀναγκαῖο. Ἔτσι εἶναι δυνατὸ μιὰ ὑποψηφία μὲ ἀρίστην ἐπίδοσι νὰ μὴ γίνῃ δεκτὴ στὸ Κολλέγιο ἂν διαπιστωθῇ ὅτι στερεῖται ἥθους ἢ «δὲν κἀνῃ» γιὰ δασκάλια. Ἄλλὰ καὶ στὴν περίπτωσι πού θὰ κριθῇ ἀρχικὰ ἱκανὴ εἶναι δυνατὸν νὰ τῆς ζητηθῇ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὶς σπουδές τῆς καὶ κατὰ τὴ διάρκεια τῆς φοιτήσεως στὸ Κολλέγιο γιὰ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλο ἢ καὶ τοὺς δυὸ παραπάνω λόγους. Ὁ Διευθυντὴς ἔχει τὸ δικαίωμα τούτο, ὅπως ὁμοίως μοῦ εἶπαν ὁ δόκτωρ W. Inglis, Διευθυντὴς τοῦ Κολλεγίου τοῦ Moray House καὶ ὁ Ὑποδιευθυντὴς τοῦ Κολλεγίου τοῦ Dundee κ. William Thom, σὲ καμμιά περίπτωσι δὲν γίνεται κατάχρησι τοῦ δικαιώματος αὐτοῦ καὶ οἱ ὑποψήφιες ποτὲ δὲν δυσανασχετοῦν ὅταν τοὺς ζητηθῇ νὰ διακόψουν τὶς σπουδές τους. Στὰ πρακτικὰ τοῦ Κολλεγίου τοῦ Dundee τοῦ περασμένου Ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους ἀναγράφεται ὅτι 3 σπουδάστριες τοῦ Α' ἔτους καὶ 2 τοῦ Β' ἔτους διέκοψαν τὶς σπουδές τους ἐπειδὴ κρίθηκαν γιὰ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλο λόγο ἀκατάλληλες γιὰ τὸ ἔργο τῆς ἐκπαιδευτικῆς λειτουργοῦ. Ὅλα αὐτὰ δείχνουν πόσο μεγάλη σημασία δίνουν οἱ Βρετανοὶ στὸ ποιὸν καὶ τὰ ἄλλα προσόντα τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ πού θὰ ὑποβάλῃ τὴν αἴτησί του σὲ κάποιο Παιδαγωγικὸ Κολλέγιο.

Ἑγγραφές - Δίδακτρα

Στὰ Παιδαγωγικὰ Κολλέγια, ὅπως καὶ στὰ Πανεπιστήμια οἱ σπουδασταὶ πληρώνουν τὴν ἐτήσια ἐγγραφή τους, πού εἶναι 2 χάρτινες λίρες Ἀγγλίας καὶ 10 σελίνια καὶ ἐπὶ πλέον δίδακτρα ἀναλόγως τοῦ μήκους τῶν σπουδῶν τους. Τὰ δίδακτρα αὐτὰ ἀντιστοιχοῦν σὲ 20 λίρες τὴν τριμηνία. Ἔτσι ὅσοι παρακολουθοῦν προγράμματα 2 τριμηνίων πληρώνουν 40 λίρες δίδακτρα καὶ ὅσοι ὀλόκληρο διδακτικὸ ἔτος 60 λίρες. Μόνον οἱ σπουδασταὶ τοῦ Προγράμματος Κοινωνικῶν σπουδῶν πληρώνουν 70 λίρες τὸ χρόνο γιὰ τὴν ἀντιμετώπισι τῶν ἠϋξημένων ἐξόδων σπουδῶν τους. Ὅπως ἀντιλαμβάνεται ὁ ἀναγνώστης στὴ Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ μόνον ἡ Α) δάθμιος καὶ Β) δάθμιος ἐκπαίδευσι παρέχονται ἐντελῶς δωρεάν. Στὴν Ἀνωτέρα Ἐκπαίδευσι ὁμοίως δίδονται ἀρκετὲς ὑποτροφίες ἄλλες «μερικὲς», πού καλύπτουν τὶς ἐγγραφές, τὰ δίδακτρα καὶ τὴν ἀγορὰ βιβλίων καὶ ἄλλες «ὀλικές», πού καλύπτουν ἐπὶ πλέον καὶ τὰ ἐξόδα διατροφῆς καὶ κατοικίας. Ἔτσι ἓνα μεγάλο ποσοστὸ τῶν σπουδαζόντων εἶναι σὰν νὰ μὴν πληρώνῃ ἐγγραφές καὶ δίδακτρα. Ἄν προστεθῇ ἐδῶ ὅτι ἰσχύει καὶ ὁ θεσμὸς τῶν χρηματικῶν βραβείων γιὰ ὄσους ἀριστεύουν γίνεται ἀπιληπτό ὅτι τὸ ποσοστὸ τῶν ἐχόντων ἐξωτερικὴ οἰκονομικὴ ἐνίσχυσι αὐξάνει ἀκόμη περισσότερο. Τέλος, ἂν ἀναφερθῇ ὅτι στὰ Παιδαγωγικὰ Κολλέγια λειτουργεῖ συσσίτιο, πού παρέχει γεῦμα σὲ χαμηλές τιμές καὶ ὅτι σὲ πολλὰ Κολλέγια ὑπάρχουν καὶ οἰκοτροφεία

μέ χαμηλές τιμές γίνεται αντιληπτό ότι οι σπουδές στα Παιδαγωγικά Κολλέγια είναι σχετικά οικονομικές, ώστε άνετα να μπορέσει να σπουδάσει κάθε νέος ή νεός, που έχει την επιθυμία προς τούτο.

Τίτλοι σπουδών που χορηγούνται από τα Παιδαγωγικά Κολλέγια

Στα περισσότερα Παιδαγωγικά Κολλέγια εκτός από τις υποψήφιες διδασκάλισσες Α) βαθμίου Έκπαιδευσεως γίνονται δεκτοί και πολλοί άλλοι υποψήφιοι, όπως είπαμε και στην αρχή, που επιθυμούν είτε κάποιο πιστοποιητικό είτε κάποιο άλλο επαγγελματικό πτυχίο.

Θα ξεπερνάω τον σκοπό της μελέτης μου να αναφερθώ λεπτομερειακά στα διάφορα Προγράμματα Σπουδών που τα διάφορα Παιδαγωγικά Κολλέγια παρέχουν, γιατί αυτό θα περιορισθώ στο να δώσω ένα περιληπτικό κατάλογο των κυριωτέρων εκπαιδευτικών τίτλων που δίνουν τα Κολλέγια του Moray House και του Dundee. Στις παρενθέσεις δηλώνεται η διάρκεια σπουδών για την απόκτηση του σχετικού τίτλου σε χρόνια ή τρίμηνα. Αρχίζω με το Moray House :

— Το Κολλέγιο του Moray House χορηγεί:

- 1) Δίπλωμα διδασκαλίσσης Α) βαθμίου Έκπαιδευσεως (3 έτη).
- 2) Δίπλωμα διδασκάλου Τεχνικών μαθημάτων και διδασκαλίσσης Οικιακής Οικονομίας (2 έως 4 έτη ανάλογα με την ειδικότητα) και πιστοποιητικό σε διπλωματούχους μουσικούς (2 τρίμηνα).
- 3) Δίπλωμα Αρχηγού Κέντρων Νεότητας, Κοινωνικής Λειτουργού, ή και υπαλλήλου Ίδρυμάτων ασχολούμενων με την προστασία της Παιδικής Ηλικίας (Child Care) (2 ή 3 έτη ανάλογα με την ειδικότητα).
- 4) Δίπλωμα Θρησκευτικών Σπουδών (μεταπτυχιακό) σε πτυχιούχους της Θεολογίας (1 έτος).

5) Πιστοποιητικό Παιδαγωγικών σπουδών σε πτυχιούχους Πανεπιστημίων, που πρόκειται να διδάξουν σε σχολεία της Β) βαθμίου Έκπαιδευσεως. (2 έως 3 τρίμηνα), καθώς επίσης και σε αποφοίτους Τεχνικών Κολλεγίων κ.ά. Ανωτέρων Σχολών. (2 έως 3 τρίμηνα).

6) Πιστοποιητικό Παιδαγωγικών Σπουδών σε αποφοίτους Πανεπιστημίων ή άλλων Ανωτέρων Εκπαιδευτικών Ίδρυμάτων, που επιθυμούν να εργασθούν στα σχολεία της Α) βαθμίου Έκπαιδευσεως (1 έτος) και για τους κατόχους του Πιστοποιητικού της κατηγορίας 5 (1 τρίμηνο). Ο αριθμός των προσερχομένων για το πιστοποιητικό αυτό είναι σημαντικός γιατί στη Μεγάλη Βρεταννία είναι συνηθισμένο το φαινόμενο κάτοχοι του πρώτου πανεπιστημιακού Πτυχίου (Ordinary Degree) να προτιμούν την εργασία στα Σχολεία Α) βαθμίου Έκπαιδευσεως. Κατά το Σχολικό έτος 1956 — 57, όπως μου είχαν πει τότε οι συνάδελφοι του Έδιμβούργου, 17% περίπου των διδασκόντων στα Σχολεία της Α) βαθμίου Έκπαιδευσεως ήσαν κάτοχοι Πανεπιστημιακού Πτυχίου (στα Σχολεία της Σκωτίας). Άλλωστε δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι το Πτυχίο αυτό δίδεται ύστερα από τριετείς σπουδές, δες είναι σήμερα και οι σπουδές στα Κολλέγια για τις διδασκάλισσες της Α) βαθμίου Έκπαιδευσεως.

Υπάρχουν 8 διαφορετικά Προγράμματα Σπουδών στην κατηγορία αυτή που 'ούν στη χορήγησι ίσου αριθμού Πιστοποιητικών.

7) Τίτλους εξειδικεύσεως:

α) σε διδασκάλισσες Α) βαθμίου Έκπαιδευσεως που επιθυμούν να εργασθούν ως διευθύντριες στο Προπαρασκευαστικό Τμήμα του Δημοτικού Σχολείου (Infant Schools, για τα παιδιά ηλικίας 5 έως 7 ετών), ή θέλουν να γίνουν Νηπιαγωγοί. (1 έτος).

β) σε διδασκάλισσες που έχουν τον τίτλο εξειδικεύσεως της διευθύντριας Προπαρασκευαστικού Τμήματος και θέλουν να γίνουν Νηπιαγωγοί (1 τρίμηνο).